

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Пожевілової Алли Анатоліївни
**«Медико-соціальне обґрунтування кадрового забезпечення
реабілітаційної допомоги в межах госпітальних кластерів»**
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»,
наукова спеціальність 14.02.03 - Соціальна медицина.

СТУПІНЬ АКТУАЛЬНОСТІ ОБРАНОЇ ТЕМИ

Дисертаційна робота Пожевілової А.А. спрямована на розв'язання однієї з найбільш актуальних проблем сучасної охорони здоров'я - формування науково обґрунтованої системи кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги в умовах функціонування госпітальних кластерів. Тематика дослідження має виразний стратегічний характер, оскільки реалізується в період глибоких структурних і управлінських змін у медичній галузі та відповідає реальним потребам суспільства.

Зростання попиту на реабілітаційні послуги, спричинене наслідками воєнних дій, старінням населення, високою поширеністю хронічних неінфекційних захворювань і тривалими функціональними порушеннями після COVID-19, актуалізує проблему ефективного управління людськими ресурсами у сфері реабілітації. За таких умов оптимізація кадрового потенціалу, визначення його структури, чисельності та функціонального наповнення стають ключовими чинниками забезпечення доступності та якості допомоги. Саме ці аспекти і становлять предмет дисертаційного дослідження.

Актуальність обраної теми є очевидною та не викликає заперечень. Упровадження сучасної моделі реабілітації, що базується на мультидисциплінарному підході та рекомендаціях Всесвітньої організації охорони здоров'я, потребує глибокого теоретичного осмислення й емпіричного підтвердження організаційно-кадрових рішень. Дисертація вирізняється чітко окресленою дослідницькою логікою, відповідає завданням державної політики у сфері охорони здоров'я та має прикладну спрямованість.

ОЦІНКА НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ І НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Аналіз дисертаційної роботи Пожевілової А.А. дозволяє стверджувати, що

вона є добре спланованим, виконаним на високому науковому рівні дослідженням. Авторка особисто здійснила збір первинного матеріалу, його аналіз та впровадження результатів дослідження в практику діяльності закладів охорони здоров'я.

Дисертаційна робота виконувалася відповідно до плану наукових досліджень кафедри управління охороною здоров'я НУОЗ України імені П.Л. Шупика «Визначення потреб у кадрах на рівні закладів охорони здоров'я для запровадження нової моделі реабілітаційної допомоги в Україні» № державної реєстрації 0124U001619, термін виконання 2024–2026 рр.

Публікації, які висвітлюють одержані результати проведеного дослідження, опубліковані у наукових фахових виданнях України (категорія «А»): «Україна. Здоров'я нації»; (категорія «Б») «Oral and General Health» та «Лікарська справа», які індексуються наукометричною базою Scopus.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дисертаційному дослідженні вперше розроблено концептуальні засади формування системи кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги на рівні госпітальних кластерів, що відзначається системністю, багаторівневою побудовою та охоплює основні структурні, організаційні й прогностичні елементи функціонування сучасної реабілітаційної служби. Запропонована модель передбачає низку нових підходів, зокрема використання сценарного прогнозування потреби у фахівцях на основі багатофакторного аналізу ключових чинників зростання попиту на реабілітаційні послуги, серед яких визначено наслідки воєнних травм, високу поширеність хронічних неінфекційних захворювань, демографічне старіння населення, а також вплив Post-COVID синдрому та інших станів, що супроводжуються тривалими функціональними порушеннями.

Уперше запропоновано структурно-функціональну модель кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги в межах госпітальних кластерів, яка ґрунтується на поєднанні принципів поетапності реабілітаційного процесу, мультидисциплінарної взаємодії, інтегрованого управління та цифрової підтримки. Модель містить науково обґрунтовану конфігурацію мультидисциплінарної команди, визначає функціональні ролі її учасників,

нормативні показники кадрового складу та механізми координації діяльності фахівців різного профілю.

Обґрунтовано алгоритм упровадження принципів громадського здоров'я у систему підготовки, перепідготовки та безперервного професійного розвитку кадрів реабілітаційного напрямку, який передбачає врахування популяційних ризиків, профілактичної складової, оцінювання функціональних обмежень населення та планування реабілітаційних послуг відповідно до потреб окремих груп пацієнтів. Запропонований підхід забезпечує узгоджене формування професійних компетентностей і сприяє посиленню міжсекторальної взаємодії в реабілітаційній системі.

У роботі вперше ідентифіковано та систематизовано соціально-демографічні чинники, що впливають на утримання фахівців у сфері реабілітації, зокрема значення сімейного оточення, рівня соціальної підтримки, умов праці, можливостей кар'єрного розвитку та психологічної безпеки. Запропоновано наукове трактування процесів кадрової міграції та визначено фактори, які забезпечують довгострокове закріплення спеціалістів у регіональній системі реабілітаційної допомоги.

НАУКОВА ОБҐРУНТОВАНІСТЬ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ, НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові положення, висновки, практичні рекомендації, сформульовані авторкою, є обґрунтованими та вірогідними. Дисертаційна робота виконана на сучасному науково-методичному рівні та базується на достатньому обсязі матеріалів, використаних для дослідження. У роботі проведено ґрунтовний аналіз нормативної бази, статистичних даних, кадрової ситуації та практики організації реабілітаційної допомоги. Обсяг емпіричних даних (2021–2025 рр.) є достатнім та достовірним. Соціологічні дослідження серед керівників і фахівців реабілітаційних відділень дозволили системно оцінити наявні проблеми й визначити ключові кадрові ризики.

Автором використано сучасні методи наукового аналізу: бібліосемантичний, медико-статистичний, соціологічний, експертних оцінок, SWOT-аналіз, методи концептуального моделювання.

Представлені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки, рекомендації узгоджуються з метою та завданнями роботи, що свідчить про їх вирішення, базуються на результатах власних досліджень, їх достовірність не викликає сумнівів.

ТЕОРЕТИЧНЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

У роботі поглиблено теоретичні засади соціальної медицини щодо кадрового забезпечення та оптимізації реабілітаційного процесу в умовах кластеризації медичних послуг. Теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розкритті проблем кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги на рівні госпітальних кластерів, виявленні наявних структурних диспропорцій, дефіциту фахівців окремих професійних груп, недостатньої координації між секторами та відсутності уніфікованих стандартів формування мультидисциплінарних команд, на усунення яких була націлена розроблена автором концептуальна модель кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги на рівні госпітальних кластерів.

Практичне значення дисертаційної роботи є вагомим і багатоаспектним, оскільки отримані результати та запропонована автором модель кадрового забезпечення можуть бути використані на різних рівнях управління системою охорони здоров'я.

Передусім, розроблена структура та механізми кадрового забезпечення мультидисциплінарних реабілітаційних команд можуть бути інтегровані у діяльність МОЗ України, НСЗУ, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я, а також госпітальних кластерів як інструмент планування, моніторингу та оптимізації кадрових ресурсів. Запропонована модель дозволяє формувати обґрунтовані рішення щодо розподілу фахівців, створення реабілітаційних відділень та оцінки їх спроможності.

На основі результатів дослідження можливе розроблення та впровадження нормативів чисельності мультидисциплінарних команд, що враховують обсяг потреб населення, клінічну складність випадків, етапність реабілітації та специфіку госпітальних кластерів. Це створює умови для уніфікації кадрового забезпечення на національному рівні та підвищення якості надання послуг.

Важливою складовою практичної користі є можливість удосконалення

програм підготовки, післядипломної освіти та системи безперервного професійного розвитку фахівців реабілітаційного профілю. Дані дослідження можуть бути використані для формування нових освітніх модулів, «мостових» програм, компетентнісних стандартів і критеріїв оцінки професійної діяльності реабілітологів.

Окреме значення має запропоноване автором впровадження цифрових інструментів управління реабілітаційним процесом, таких як ЕСОЗ, телереабілітація, e-Stock, електронні карти реабілітації та інтегровані інформаційні панелі. Їх використання дозволяє підвищити прозорість, керованість і результативність роботи мультидисциплінарних команд на рівні госпітальних кластерів.

Матеріали дисертаційної роботи вже впроваджені в освітній процес НУОЗ України імені П. Л. Шупика, що підтверджено відповідними актами впровадження. Це засвідчує високу практичну цінність дослідження, його придатність до подальшого використання у підготовці управлінських та клінічних кадрів реабілітаційної сфери.

ВІДСУТНІСТЬ ПОРУШЕНЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Подана до захисту дисертація є оригінальною, самостійно виконаною, авторською роботою здобувача. При розгляді дисертаційної роботи Пожевілової А.А. порушень академічної доброчесності, ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації не виявлено.

ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОГО РІВНЯ ДИСЕРТАЦІЇ ЗА ЗМІСТОМ

Дисертаційна робота викладена на 195 сторінках машинописного тексту й включає анотацію, вступ, аналітичний огляд наукової літератури, програму досліджень, його методичний апарат, чотири розділи власних досліджень із аналізом та узагальненням отриманих даних, висновки, та список використаних джерел, додатки. Роботу доповнено 18 рисунками та 20 таблицями й 10 додатками. Перелік використаної літератури містить 158 джерел (72 - кирилицею та 56 - латиницею).

Вступ містить обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження, зазначено зв'язок із науковою темою, сформульовано мету, завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і конкретизовано методи наукового

дослідження, наведено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, відомості про апробацію та публікації. Матеріал викладено чітко, зміст вступу відповідає встановленим вимогам.

У першому розділі дисертації подано системний огляд міжнародного та вітчизняного досвіду організації реабілітаційної допомоги, нормативно-правового регулювання та кадрових моделей. Узагальнення значного масиву наукових, статистичних і нормативних джерел дало змогу окреслити провідні світові тенденції, визначити вимоги ВООЗ до побудови реабілітаційних служб і зіставити їх з реаліями національної системи охорони здоров'я.

Другий розділ присвячено методологічному забезпеченню дослідження та повністю відповідає вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт. У ньому чітко визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, обґрунтовано вибір методів, описано інформаційну базу та логіку дослідницького процесу. Застосований методичний інструментарій є адекватним поставленим завданням і використаний із дотриманням принципів наукової коректності, валідності та репрезентативності.

У третьому та четвертому розділах представлено результати комплексного аналізу кадрового потенціалу системи реабілітації та дані соціологічних досліджень. Авторка здійснила детальну оцінку кількісних і якісних характеристик кадрових ресурсів, виявила регіональні відмінності, дисбаланс у структурі персоналу та основні чинники кадрового дефіциту. Соціологічні матеріали опрацьовано на високому професійному рівні, результати логічно узагальнено та інтерпретовано з позицій соціальної медицини й організації охорони здоров'я, що свідчить про вміння дослідниці працювати з емпіричними даними та формулювати обґрунтовані висновки.

Вагому наукову цінність становить **п'ятий розділ** дисертації, у якому запропоновано оптимізовану модель кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги в межах госпітальних кластерів. Модель охоплює алгоритми формування мультидисциплінарних команд, сценарні підходи до прогнозування кадрової потреби, управлінські та організаційні механізми, інтеграцію принципів громадського здоров'я та використання цифрових інструментів координації реабілітаційних процесів. Запропоновані рішення є логічно узгодженими, теоретично обґрунтованими та орієнтованими на практичне впровадження.

Висновки дисертаційної роботи є обґрунтованими та аргументованими,

містять фактичний матеріал, відповідають меті і завданням дисертаційного дослідження та відображають зміст результатів, отриманих в ході дослідження.

Дисертаційну роботу написано грамотною українською мовою, таблиці та рисунки істотно доповнюють текст, що дає змогу з легкістю сприймати викладений матеріал.

ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертаційна робота ПОЖЕВІЛОВОЇ АЛЛИ АНАТОЛІЇВНИ на тему: «Медико-соціальне обґрунтування кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги в межах госпітальних кластерів» є завершеною самостійно виконаною науковою працею, яка вирішує актуальне науково-практичне завдання охорони здоров'я – удосконалення організації надання реабілітаційної допомоги за рахунок розробленої моделі кадрового забезпечення реабілітаційної допомоги на рівні госпітальних кластерів. Дисертаційна робота за актуальністю, новизною, методологічним рівнем, теоретичною новизною і практичною значимістю, ступенем обґрунтованості і достовірності наукових положень, рівнем оприлюднення одержаних результатів відповідає всім вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України №40 від 12.01.2017 року та положенню Постанови Кабінету Міністрів України від №44 від 12 січня 2022 року зі змінами, «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та може бути рекомендована до захисту у разовій раді НУОЗ України імені П.Л. Шупика для захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина», наукова спеціальність 14.02.03 – Соціальна медицина.

Рецензент.

доцент кафедри управління
охороною здоров'я
НУОЗ України імені П.Л. Шупика
кандидат медичних наук, доцент

Тонковид Олег Борисович

